

УКРАЇНСЬКИЙ ПОЛІГРАФІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ІВАНА ФЕДОРОВА І НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС У ПОЛІГРАФІЇ

Останні два десятиліття — період розвитку науково-технічної революції яка охопила всі галузі економіки, культуру і відпочинок людей.

Для поліграфії це період величезної технічної реконструкції і будівництва механізованих і спеціалізованих підприємств, оснащених новою технікою, з новою технологією ряду процесів. На Україні побудовані комбінат друку «Радянська Україна» та Київський поліграфкомбінат, ряд обласних друкарень.

Відбулися корінні технічні зміни на Харківській книжковій фабриці ім. М. В. Фрунзе, Київській та Одеській книжкових фабриках, Львівській фабриці «Аглас» і багатьох інших підприємствах. Останнім часом побудовані й будуються сучасні газетні та газетно-журнальні підприємства видавництва «Соціалістична Харківщина», «Вільна Україна» (Львів), «Комунар» (Запоріжжя). Великі сучасні поліграфічні підприємства побудовані в РРФСР, Білорусії, Казахській, Узбецькій, Таджикиській та інших союзних республіках. Це вимагало значного розширення підготовки інженерів-поліграфістів.

З 1945 по 1973 рр. Український поліграфічний інститут ім. Івана Федорова підготував по всіх формах навчання 6655 спеціалістів, з них на стаціонарі — 3375, на вечірньому і заочному відділеннях — 3280. За цей час підготовлено інженерів-технологів — 2175, інженерів-економістів — 1019, інженерів-механіків — 1177, інженерів-електромеханіків — 139, художників-графіків — 815, редакторів — 593, інженерів-механіків по технології машинобудування, металорізальних верстатах і інструментах — 737. Тільки за останні десять років інститут підготував 4059 спеціалістів, або в 1,6 раза більше, ніж за попередніх 19 років.

Одна з найбільш характерних особливостей інституту — це підготовка кадрів для всіх республік Радянського Союзу. Нащадки великого російського першодрукаря Івана Федорова, які закінчили інститут його імені на другій його Батьківщині, стали носіями технічного прогресу і організаторами поліграфічної промисловості у всіх республіках СРСР. Із 3178 спеціалістів, які закінчили стаціонарне навчання в інституті, 1561 чол., або 49%, направлені на роботу в інші республіки. З них у Російську Федерацію — 838, Білоруську РСР — 122, Узбецьку РСР — 148, Казахську РСР — 159, Молдавську РСР — 85, Туркменську РСР — 43, Таджикиську РСР — 44, Киргизьку РСР — 34, інші союзні республіки — 89.

У всіх кутках нашої великої Батьківщини можна тепер зустріти інженерів-поліграфістів, які одержали вищу освіту у старовинному українському місті Львові, де Іван Федоров започаткував друкування книг «пред тым невиданних».

З числа випускників інституту вирости кадри спеціалістів, які очолюють поліграфічну промисловість: заст. голови Держкомвидаву Узбецької РСР Р. Н. Хакімов, нач. управління поліграфічної промисловості Держкомвидаву Латвійської РСР А. Р. Міксон та ін.

У зв'язку з потребами технічного прогресу в поліграфії, перебудовою її на індустріальній основі було організовано підготовку кадрів по спеціальності № 0515 — поліграфічні машини.

Починаючи від першого випуску інженерів-механіків по поліграфічних машинах у 1952 р., було підготовлено багато спеціалістів, які успішно працюють в СКБ, на поліграфічних підприємствах. З них виросли і керівники великих поліграфічних підприємств та поліграфічної промисловості окремих республік: заст. голови Держкомвидаву Білоруської РСР П. В. Карпов, заст. голови Держкомвидаву Таджикицької РСР С. К. Азімов, директор видавництва «Молот» В. І. Ресенчук, директор видавництва «Соціалістична Харківщина» В. Я. Поляков, директор Ташкентського поліграфкомбінату М. А. Гаюбов. Багато інженерів-механіків, які закінчили інститут, стали кандидатами наук і працюють у науково-дослідних установах, СКБ; інші стали конструкторами, головними механіками підприємств.

З часом науково-технічний прогрес у поліграфії поставив на порядок денний питання про підготовку в інституті спеціалістів нового інженерного профілю — інженерів-електромеханіків по автоматизації та комплексній механізації поліграфічного виробництва. Випуск таких спеціалістів розпочався в кінці 60-х років, і за цей час підготовлено 139 інженерів.

Велику навчально-методичну та наукову роботу веде зав. кафедрою автоматизації і комплексної механізації поліграфічного виробництва доцент Г. Д. Толстой, який зумів за короткий час створити працюючий колектив кафедри, організував курсове і дипломне проектування, встановив творчі контакти з поліграфічними підприємствами.

У 1970 р. видавництво «Книга» видало перший в нашій країні навчальний посібник з автоматизації поліграфічних виробничих процесів, написаний Г. Д. Толстим. Потреба в спеціалістах з автоматизації, добре обізнаних з електронікою й електронними приладами, буде збільшуватися одночасно з впровадженням у поліграфії автоматичних машин і ліній, методів автоматичного контролю, автоматичних систем управління технологічними процесами і виробництвом.

Збільшення випуску науково-технічної літератури, потоку науково-технічної інформації та різних рекламних видань поставило на порядок денний питання про підготовку редакторів нового профілю. Тому в інституті було організовано підготовку спеціалістів по редагуванню науково-технічної інформації та рекламної літератури.

Виробнича і переддипломна практика студентів цієї спеціальності і робота молодих редакторів випусків 1972—1973 років у спеціалізованих видавництвах, редакціях науково-технічних видань, відділах науково-технічної інформації показали, що потреба у спеціалістах такого профілю буде зростати.

Значну роботу по підборі науково-педагогічних кадрів кафедри теорії і практики редагування, організації читання нових курсів, виданню навчальних посібників, встановленню контакту з зацікавленими організаціями, популяризації нової спеціалізації провів зав. кафедрою доц. М. Д. Феллер.

Багато зробили для впровадження досягнень науково-технічного прогресу в поліграфії випускники інституту — заст. голови Держкомвидаву УРСР Ф. С. Савицький, директор комбінату друку «Радянська Україна» А. Г. Варениця, головний інженер цього комбінату Д. М. Вознюк, генеральний директор республіканського виробничого об'єднання «Поліграфкнига» М. І. Бадах, головний інженер об'єднання С. М. Горбонос, інженери Ю. П. Горелік, Є. М. Гудзинський, М. І. Плаксина, Ю. П. Суровцев, Б. І. Федоришин, Л. С. Коротун та ін.

Технічному прогресу поліграфії сприяє робота колективів Київського філіалу Всесоюзного науково-дослідного інституту комплексних

проблем поліграфії, де з 231 наукового й інженерно-технічного працівника 151 випускник інституту, в тому числі керівники інституту директор О. В. Наконечний і заст. директора по науковій роботі Л. С. Шепотинник; Українського науково-дослідного інституту поліграфічної промисловості, де переважна кількість наукових працівників на чолі з директором А. В. Золотухіним і заст. директора по науковій роботі П. Л. Пашулею — випускники інституту; Київського філіалу ДІПРОНДІПоліграфу, де значна частина інженерів на чолі з головним інженером канд. техн. наук О. Ф. Розумом — випускники інституту.

Плідну роботу по впровадженню досягнень технічного прогресу в поліграфічному машинобудуванні проводять інженери на заводі «Київполіграфмаш» під керівництвом головного інженера Л. В. Грицюка, на Харківському заводі поліграфічних машин під керівництвом директора заводу В. С. Присяжного. Обидва ці керівники — випускники інституту.

Найбільш характерним прикладом ролі вихованців інституту в технічному прогресі в поліграфії є Харківська книжкова фабрика ім. М. В. Фрунзе. На цьому підприємстві, де майже всі інженери — федоровці, працює колектив справжніх новаторів на чолі з директором І. М. Сивашем. На фабриці проведена велика робота по механізації основних технологічних процесів і особливо транспортних операцій. У листопаді 1973 р. вся поліграфічна громадськість відзначила століття фабрики як одного з найкращих підприємств поліграфії в країні.

Значна увага приділяється в інституті завершальному етапу — дипломному проектуванню. Переважна частина дипломних проектів виконується за тематикою підприємств, а на кафедрі технології поліграфічного виробництва близько 70% дипломних проектів виконується на основі даних наукових досліджень студентів.

По всіх спеціальностях багато дипломних проектів знаходять застосування у виробництві. Державні екзаменаційні комісії протягом ряду років очолювали відомі спеціалісти: академік, народний художник СРСР В. І. Касян, академік АН УРСР Г. В. Карпенко, заслужений діяч мистецтв УРСР О. Г. Данченко, заст. голови Держкомвидаву УРСР канд. техн. наук. Ф. С. Савицький та інші.

Захист дипломних проектів перетворюється в справжню школу не тільки для молодих інженерів, а й для працівників кафедр; він сприяє розширенню світогляду молодого спеціаліста і підвищує його відповідальність перед державою і суспільством.

Досвід показав, що при хорошій організації дипломного проектування якість дипломних проектів студентів, які вчаться без відриву від виробництва, може бути не тільки не гірше, а в окремих випадках краще від якості дипломних проектів студентів стаціонару. Тому в інституті приділяється велика увага всебічному поліпшенню заочної та вечірньої форм підготовки спеціалістів.

Протягом багатьох років в інституті працює відділення підвищення кваліфікації інженерно-технічних працівників поліграфії і творчих працівників видавництва, яке очолює Б. О. Ворохобін. Тут проходять перепідготовку працівники поліграфії та видавництв України, Молдавії, Білорусії, Узбекистану.

Невпинно зростає кількість і наукова кваліфікація професорсько-викладацького складу. За останніх десять років загальна чисельність науково-педагогічних працівників інституту зросла від 150 до 221 чол., а кількість осіб, які мають вчений ступінь або звання, збільшилась від 52 до 82 чол. Тільки за останніх п'ять років дисертації захистили 20 викладачів інституту.

Отже, зростання наукової кваліфікації випереджає збільшення загальної кількості науково-педагогічних працівників. У 1974 р. понад 37% викладачів інституту становили спеціалісти з науковим ступенем або званням.

На кафедрах технології поліграфічного виробництва, поліграфічних машин, економіки й організації поліграфічної промисловості, технології матеріалів і машинобудування здійснюється підготовка аспірантів. Особливо велику роботу по підготовці наукової зміни ведуть заслужений діяч науки і техніки УРСР, доктор технічних наук, проф. К. В. Тір і проф. Б. В. Коваленко. Кандидати наук, підготовлені професорами К. В. Тіром і Б. В. Коваленком, працюють не лише в інституті ім. Ів. Федорова, а й в інших вищих навчальних закладах, науково-дослідних і проектних інститутах, СКБ.

Підготовка висококваліфікованих науковців для науково-дослідних установ, СКБ, підприємств зміцнює зв'язки інституту з промисловістю, посилює вплив науки на виробництво, сприяє науково-технічному прогресові в поліграфії і поліграфічному машинобудуванні.

Зростання наукової кваліфікації професорсько-викладацького складу ґрунтувалося на розширенні важливих наукових досліджень. Наукова робота стала невід'ємною складовою частиною діяльності всіх кафедр і основою поліпшення якості підготовки спеціалістів.

У 1965—1973 рр. виконано науково-дослідні роботи на госпрозрахункових засадах на 2431,7 тис. крб., у тому числі в 1973 р.— на 400 тис. крб.

Кафедри технології поліграфічного виробництва, поліграфічних машин, технології матеріалів і поліграфічного машинобудування, автоматизації та комплексної механізації поліграфічного виробництва і деталей машин ведуть важливі наукові дослідження за госпдоговорами.

Наукові творчі зв'язки цих кафедр охоплюють Москву, Ленінград, Київ, Харків, Одесу, Єреван, Фергану, Мінськ, Саратов, Куйбишев і багато інших міст різних республік Радянського Союзу.

Широко відомі наукові дослідження, які мають велике значення для технічного прогресу в промисловості, виконані під керівництвом Б. В. Коваленка,— створення фотополімерних друкарських форм, проф. К. В. Тіра — дослідження динаміки і зрівноваження механізмів циклових машин та створення уніфікованих методів розрахунку механізмів циклових машин, доц. Ю. С. Віксмана — створення нового алмазного інструменту та методів його контролю, доц. Ю. П. Мазуренка — створення технології та верстатів для холодного накочування зубчатих коліс.

У процесі розроблення і виконання актуальних наукових досліджень для виробництва виросли наукові працівники, які спроможні самі керувати науковими дослідженнями. Це насамперед доценти О. М. Полюдов, Е. Т. Лазаренко, Е. О. Саввін, Я. І. Чехман, Д. М. Сенік, Я. І. Дуб. І в цьому запорука дальшого розвитку наукових досліджень в інституті.

Наукову роботу по вивченню економічної ефективності нової техніки і технології, використання основних фондів поліграфії, обчислювальної техніки і математичних методів в економічних дослідженнях проводить кафедра економіки й організації поліграфічної промисловості під керівництвом доцентів Ю. О. Барнича та Р. М. Машталіра.

Цікаві, оригінальні і важливі дослідження у галузі розвитку видавничої справи, узагальнення досвіду художнього оформлення сучасної книги здійснюють на кафедрі художнього оформлення і ілюстрації книги Б. В. Валуенко, Ф. І. Юр'єв.

Під керівництвом доц. М. Д. Феллера розгортає наукові дослідження і одна з наймолодших профілюючих кафедр — теорії і практики редагування.

Науковий доробок викладачів інституту за останні роки невпинно зростає. За останніх п'ять років видано 13 монографій, сотні наукових праць, 4 навчальних посібники, велику кількість навчально-методичної літератури. Науковці інституту одержали за 1968—1973 рр. 32 авторських свідоцтва за винаходи.

Інститут є головною організацією по виданню республіканського міжвідомчого науково-технічного збірника «Поліграфія і видавнича справа». Уже видано дев'ять номерів збірника. У виданні збірника значну роботу веде відповідальний секретар редколегії доц. В. В. Дінкевич.

З кінця 50-х років помітну роль у підготовці інженерів-поліграфістів, редакторів і художників-графіків книги для столичних видавництв відіграє Київський вечірній факультет інституту. З 1958 по 1973 рр. включно факультет випустив 418 інженерів-технологів, 346 інженерів-механіків, 240 інженерів-економістів, 332 редактора масової літератури, 285 художників-графіків.

Зараз на факультеті працює 32 штатних викладачі, з яких більше 50% мають вчений ступінь і звання. Серед них відомий літературознавець доктор філологічних наук, проф. С. М. Шаховський, в. о. професора В. Д. Глушко і М. Я. Левицький, доценти С. М. Ганжуров, Б. В. Валуєнко, А. І. Петрук, Ф. І. Юр'єв. Особливо поліпшилась навчально-методична і наукова робота на факультеті після зміцнення профілюючих кафедр та загальноінженерної кафедри.

Велику організаторську роботу по зміцненню навчально-матеріальної бази, поліпшенню навчального процесу і наукових досліджень провів декан факультету доц. А. І. Петрук. Факультет відчуває постійну допомогу Держкомвидаву УРСР, керівників поліграфічних підприємств, видавництв, Київського заводу поліграфічних машин.

В. о. професора В. Д. Глушко, доценти Г. Г. Лебідь, С. М. Ганжуров, А. І. Петрук здійснюють важливі наукові дослідження для поліграфії і поліграфічного машинобудування, надають виробничникам конкретну допомогу. Постійну творчу співдружність з працівниками видавництва підтримують проф. С. М. Шаховський, доценти Б. В. Валуєнко і Ф. І. Юр'єв.

З числа випускників факультету виросло багато керівників підприємств, видавництв, науковців, організаторів технічного прогресу в поліграфії. Серед них Й. М. Вей — директор Київської книжкової фабрики, І. В. Тарануха — директор «Політвидаву» України, В. П. Самусев — директор видавництва «Реклама», С. С. Радченко — нач. виробничого відділу видавництва і комбінату друку «Радянська Україна», М. О. Нечипоренко — директор Всесоюзного науково-дослідного інституту комплексних проблем поліграфії.

Зараз на факультеті навчається понад 400 працівників поліграфічних підприємств і видавництв, особливо з таких великих колективів, як комбінат друку «Радянська Україна», завод «Київполіграфмаш», Київський філіал ВНДІКПП, головне підприємство республіканського виробничого об'єднання «Поліграфкнига».

Багатотисячний, багатонаціональний загін випускників інституту своєю працею несе народу — трудівнику і будівнику комунізму світло знань, великі ідеї миру, гуманізму і соціалізму.

V. H. SHPITSA

THE UKRAINIAN POLYGRAPHICAL INSTITUTE NAMED AFTER IVAN FEDOROV AND SCIENTIFIC TECHNICAL PROGRESS OF PRINTING

Summary

The Institute provides both the Ukraine and the sister republics with personnel. New specialities and specializations have been worked out during the post-war years: «Printing Machines», «Automation and Complex Mechanization of Printing Production», «Editing of Scientific Technical Informatics and Advertising Literature». The Institute is closely connected with the industrial enterprises and scientific-research establishments both of the Republics and the Union.
